

Franciszek Bilek
(1888 – 1977)

Urodził się 28 sierpnia 1888 r. w Tarnówce na Podolu. Gimnazjum klasyczne ukończył w roku 1906 w Odessie, gdzie w tym czasie pracował jego ojciec. Na studia wyższe wyjechał do Belgii, gdzie w Leodium (Liège) w roku 1910 uzyskał dyplom inżyniera elektryka, a przez następny rok kontynuował jeszcze studia dodatkowe (année complémentaire de mécanique).

W roku 1912 wraca do Odessy i tam podejmuje pierwszą pracę na stanowisku inżyniera przy projektowaniu trakcji tramwajowej, ale już od marca 1912 przechodzi na budowę nowej elektrowni w Odessie w ramach konsorcjum belgijskiego, przy czym po ukończeniu budowy pracuje jeszcze przy jej eksploatacji do końca kwietnia 1913 r., przeniesiony przez konsorcjum na stanowisko dyrektora elektrowni w Radomiu, pracuje tam do końca roku 1920. Od 1921 r. pracuje w British Engineer & Traders Syndicate Ltd, kierując w latach 1922 – 1923 budową elektrowni w Łodzi, a następnie w ramach firmy The Power & Traction Finance Company – Poland Ltd buduje i uruchamia elektrownię w Pruszkowie oraz organizuje demontaż elektrowni w Małobądzu pod Będzinem i Sierszy Wodnej. Buduje elektryczną kolej dojazdową Warszawa – Grodzisk i trakcje tramwajową w Zagłębiu Dąbrowskim. Jednocześnie z ramienia akcjonariuszy angielskich pełni nadzór nad eksploatacją elektrowni w Pruszkowie. Do roku 1940 jest członkiem Zarządu Elektrowni Okręgu Warszawskiego, a od roku 1940 dyrektorem technicznym elektrowni w Pruszkowie. Ponadto w latach 1930 – 1939 uczestniczy w projektowaniu warszawskiego węzła kolejowego, a następnie jest doradcą komitetu przedsiębiorstw angielskich wykonujących tę elektryfikację. Na zaproszenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu bierze udział w opracowywaniu planów elektryfikacji Polski.

W 1945 r. po wysadzeniu przez ustępujące oddziały niemieckie elektrowni w Pruszkowie natychmiast przystępuje do organizowania jej odbudowy. Po ukończeniu pierwszego etapu odbudowy i uruchomieniu części elektrowni, na zaproszenie ówczesnego dyrektora Zjednoczenia Energetycznego Okręgu Dolnośląskiego prof. J. I. Skowrońskiego, przybywa do Jeleniej Góry i pracuje przy odbudowie energetyki dolnośląskiej. W latach 1947 – 1948 jest dyrektorem Elektrowni Wrocławskiej.

Już przed wojną publikuje kilka prac, artykułów i referatów głównie z zakresu postępów budowy i eksploatacji elektrowni parowych oraz elektrycznych węzłów trakcyjnych. Od roku 1919 jest członkiem Związku Elektrowni Polskich oraz członkiem założycielem Stowarzyszenia Elektryków Polskich, pełniąc w centralnych władzach tego stowarzyszenia szereg funkcji, jak: prezes Oddziału Wrocławskiego SEP, przewodniczący Centralnej Komisji Bytowej SEP itp. Otrzymuje zaszczytny tytuł Honorowego Członka SEP.

W roku 1948 swoją bogatą wiedzę inżynierską i olbrzymie doświadczenie przemysłowe zaczyna wykorzystywać w pracy dydaktycznej i naukowej, podejmując zatrudnienie

w Politechnice Wrocławskiej. Początkowo prowadzi wykłady zleczone, a następnie w roku 1949 obejmuje kierownictwo Katedry Urządzeń Mechanicznych Elektrowni na Wydziale Mechaniczno – Elektrotechnicznym Politechniki Wrocławskiej. W latach 1949 – 1956 jest zastępcą profesora i kontraktowym profesorem nadzwyczajnym, a od roku 1956 – docentem. Jest twórcą specjalności „Elektrownie” na Wydziale Elektrycznym. Warto tu podkreślić, że przy wnioskach awansowych uzyskiwał bardzo pozytywne oceny, wyrażane w opiniach

pisanych przez najwybitniejszych profesorów Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej, jak: K. Idaszewski, P.J. Nowacki, J.I. Skowroński, W. Günther, a jedyna negatywna opinia została w 1954 r. napisana przez ówczesnego sekretarza PZPR na Wydziale Elektrycznym, nawiasem mówiąc studenta III roku, i ta opinia powtórzona dosłownie przez kierowniczkę Oddziału Kadr wstrzymała prawdopodobnie kolejny awans na okres ponad dwóch lat. W swojej działalności Franciszek Bilek pełni również ważne funkcje organizacyjne na Wydziale: w latach 1952 –1954 jest Prodziekanem, a w latach 1958 – 1960 Dziekanem Wydziału Elektrycznego. Funkcje kierownika katedry i dziekana pełni do roku 1960, w którym przechodzi na emeryturę.

Równocześnie z pracą naukową i dydaktyczną w Politechnice Wrocławskiej utrzymuje ściśle kontakty z energetyką i wykonuje szereg prac dla Komitetu Elektryfikacji Polski PAN. Do roku 1958 pracuje równocześnie w Zjednoczeniu Energetycznym Okręgu Dolnośląskiego jako doradca ds. elektrowni.

Za wybitne osiągnięcia w powojennej odbudowie polskiej energetyki zostaje odznaczony w roku 1946 Złotym Krzyżem Zasługi, a w roku 1959 Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Zmarł 28 kwietnia 1977 roku i został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Opracował: Rafał Szafran

Wrocław, listopad 2009.

Źródła:

1. Materiały archiwalne w Archiwum Politechniki Wrocławskiej.
2. Wspomnienia z bezpośrednich kontaktów z Profesorem podczas pracy na Politechnice Wrocławskiej.